het te breken met priester of leeraar die zich aan dat Woord, ook in de kerkregeering niet stoorde; en zelven te handelen krachtens den last dien God hun had opgelegd.

Dit was voor de Hervorming der 16e eeuw niet maar *bijzaak*, maar het gold als het *hoofdgeding*. De toon door Luther in dit en volgende geschriften aangeslagen is dan ook grondtoon, zoo van de Lutherse als Zwingliaansche en Calvinistische Hervorming gebleven. En theoloog na theoloog heeft zich uitgeput, om met hand en tand juist dit deugdelijk recht der geloovigen te bevestigen.

Meer nog, ze hebben dit niet enkel in *theorie* staande gehouden, maar ook op elk punt van de slaglinie, in elk land en onder allerlei vorm *practisch* doorgezet.

Ze deden dit op één dezer zes manieren.

Van het toenmalig Hiërarchisch kerkverband maakte men zich los, brak er mee en voerde een andere orde van zaken in:

1°. doordien heel een volk, met de Overheid aan het hoofd, met de Hiërarchie brak;

2°. doordien geheele groepen van kerken saam met de Hiërarchie braken;

3°. doordien een plaatselijke kerk, onder leiding van haar ambtsdragers, met de Hiërarchie brak en met andere kerken een ander kerkverband zocht;

4°. doordien enkele betere ambtsdragers met een deel der geloovigen zich opmaakten, om de breuke met het Hiërarchisch kerkverband te voltrekken.

5°. doordien het beste deel der geloovigen saam kwam, hun ontrouwe ambtsdragers vervallen verklaarde, en andere ambtsdragers koos;

en 6°. doordien een klein getal geloovigen, onmachtig om tegen den stroom op te roeien, én met het Hiërarchisch kerkverband én met hun plaatselijke kerk braken, en op ander erf zich opnieuw een kerk formeerden.

Zelfs in de kerk van Amsterdam is het in de dagen der Hervorming op deze en geen andere wijze toegegaan. Een betrekkelijk klein getal geloovigen kwam in een schuur saam, om onder leiding van een consulent uit Delft, ouderlingen en diakenen te kiezen, en uit dezen kerkeraad is heel de volgende organisatie van de kerk van Amsterdam voortgekomen. Allengs viel het grooter deel der bevolking dezen kerkeraad bij. En toen ook de Overheid haar de kerken en gebouwen herschonk, kwam alles in het gereede.

Hieruit ziet men, dat de kerken in Doleantie, die zich op het „ambt der geloovigen" beroepen, niet uit de Heilige Schrift een eenigszins betwistbare stelling afleidden, of enkel afgingen op een los daarheen geworpen stelling van een veelschrijvend theoloog. Neen, maar dat zij in dit beroep op het „ambt der geloovigen" weer *de zenuw van het gansche leven der Hervorming blootlegden*, en daarbij steunden op wat in de kloeke dagen der 16de eeuw de gemeenschappelijke overtuiging van alle waarlijk Gereformeerden was en niet minder op hun dappere en consequente practijk

Dit maakt het juist voor onze Synodale Hiërarchen zoo wanhopend. Ze hebben toch niet enkel het getuigenis hunner *broederen* uit *dezen* tijd en hun *eigen* vroegere practijken tegen zich, maar ze staan met hun Hiërarchisch beweren even lijnrecht gekant éá tegen de primordiale belijdenis van Luther en onze eerste Hervormers, én tegen de practijk, waaruit de toenmalige Reformatie is voortgekomen, én tegen de theologische ontwikkeling die onze grootste Gereformeerde theologen, met name Voetius, aan deze theorie en deze practijk gaven.

Tot bevestiging van de overtuiging der broederen, die hun roeping om in Doleantie te gaan, inzagen; ter opwekking, om gelijken weg in te slaan, aan de broederen die onder de Synodale Hiërarchie zitten bleven; en mocht het zijn met het doel, om ook enkelen onzer betere mannen, die thans als pleitbezorgers van de Synodale Hiërarchie optreden, nog de oogen te doen opengaan voor het vergrijp dat ze tegen Gods ordinantiën plegen, zal het daarom noodig zijn, geheel dit stuk over de *Macht* en de *Vrijheid* der kerken, duidelijk aan onze lezers voor te leggen.

Gijsbertus Voetius zegt er van, dat de *kerkelijke macht* toekomt niet aan de leeraren en opzieners, maar *aan de kerk zelve*.

Op de vraag toch, wie in het bezit van de kerkelijke macht is? antwoordt hij: „De uitwendige, zichtbare en geïnstitueerde gemeente, als zoodanig, gelijk ze op zekere plaats vergaderd is." Zoo echter dat deze gemeente haar kerkelijke macht *niet* bezit uit zich zelve, maar ze ontving *in ambtelijke opdracht van Christus, die haar Hoofd, Heere en Koning is*. En eindelijk dat de wijze, waarop deze kerkelijke ambtelijke macht in de gemeente rust en op haar gelegd is, afhangt van de wijze waarop de geloovigen, bij het formeeren van hun instituut, overeengekomen zijn en zich foederatief aaneensloten. Daar toch, zegt hij, de geloovigen, die aldus vergaderen, aan deze zichtbare kerk *haar vorm* geven, zoo zijn zij het ook, die in naam van Christus de macht in het Instituut inbrengen, naar den bekenden stelregel: *Qui dat formam, dat consequentia formam;* d. i. Hij die de formatie tot stand brengt, brengt ook in die formatie, wat uit die formatie als zoodanig voortvloeit.

Deze *macht der kerk* nu, die uit Christus als Koning in de gemeente daalt en door de gemeente namens Christus in het kerkelijk Instituut wordt gebracht, deelt Voetius in drieërlei onderdeelen. Ze is, zegt hij, deels van *leerstellige*, deels van *regerenden*, deels van *rechterlijken* aard.

De *leerstellige* macht der kerk bestaat, dus gaat hij voort, in de macht om uit de Heilige Schrift leerstukken vast te stellen, aan de consciențiën voor te leggen en op de personen toe te passen. En zulks met het zegel der Sacramenten; en is ten andere de macht, om in gevallen van twijfel en onzekerheid een oplossing van ingewikkelde vragen uit Gods Woord te geven.

De *regeerende* macht strekt deels om regelingen en bepalingen vast te stellen, voor de inrichting van het kerkelijk huishouden, en deels om, naar luid dezer regelingen en bepalingen, het huishouden der kerk te voeren.

De *rechterlijke* macht eindelijk is de macht, om censuur uit te oefenen en te bannen, en omgekeerd de uitgebannenen weer in de gemeenschap der kerk op te nemen. Alsook de macht om de kerkelijke gemeenschap of het kerkverband met kerken, leeraars en lidmaten te sluiten, op te zeggen of te verbreken.

Deze drievoudige *macht* nu voor wat de *leer*, de *regeling* en de *rechtspraak* der kerk aangaat, berust primordiaal bij Christus als onzen Souverein, vloeit uit hem in zijn geloovigen; wordt door de vergadering der geloovigen in hun instituut of kerkformatie gebracht; en komt in die kerkformatie aan de „geloovigen" toe.

Zoo echter dat bij de »geloovigen" onderscheiden worde tusschen deze *macht* voorzooverre ze *aan alle geloovigen* toekomt, en voorzoover ze *op enkele geloovigen* gelegd is, die als voorgangers van Christus wege besteld zijn.

Op deze onderscheiding komt ons volgend artikel.

Volgaarne voldoen we aan het verzoek van Ds. Van Lingen, om een tweetal opmerkingen op ons jongste nummer onder de oogen onzer lezers te brengen.

De eerste is deze:

In de eerste plaats moet ik mijn groote blijdschap betuigen, dat volgens uw schrijven mijne klachten hebben medegewerkt »om de synodale vergadering te Utrecht tot een ernstig vermaan te bewegen". Zoo is dan het doel van mijn schrijven in zooverre bereikt, en ik dank daarvoor den Heere, te meer, omdat van dat vermaan, gelijk mede door u is verklaard, niet aan mij, maar aan God den Heere de eere toekomt. Dit weet ik, dat door Gods genade gedurig in mijn harte is: »Niet ons, niet ons, uw naam alleen zij de eer", en — *de Heraut* werkt zeker week aan week mede, om mij het tegenovergestelde van eere te doen toekomen, een uitnemend middel tevens, om allen, wien het om eere te doen is, den mond te snoeren.

Tot het laatste zullen we het zwijgen doen. Elk *Heraut*lezer oordeele, in welk nummer, in welke kolom, of in welken regel van ons blad we ooit anders dan met liefde en waardeering van onzen broeder Ds. Van Lingen gesproken hebben. Zelfs in het jongste nummer nog noemden we hem »den beminden broeder", en we deden dit uit de warmte van ons hart.

Doch dit slechts ter loops. Droever is de tweede opmerking die Ds. Van Lingen onmiddelijk op de eerste volgen laat.

Hij formuleert ze aldus:

Minder aangenaam was mij echter de mededeeling, dat een tweetal broeders, terecht als »beiden bij mij even geliefd", voorgesteld door de synode waren gedeputeerd, »opdat de verwijsing naar de classis Arnhem voor mij niet te pijnlijk zou zijn."

Mijnheer de Redacteur! Het zij mij gegund door middel van uw blad voor de leden van classis en synode, ja van alle kerken uit te spreken, dat ik van mijn God genade voor genade verwacht, maar van classis en synode niets dan recht. Ik wijs elke verzilvering der bittere medicijn volstrekt af.

Uw woord heeft er mij toe genoodzaakt dien zeer geliefden broederen mede te deelen, dat ik hen *tot dat doel* niet kan ontvangen. Acht classis of synode, dat ik een der tuchtmiddelen verdiend heb, dat zij zonder aanzien des persoons tewerkgaan, ook ten opzichte van mij, die elke toekenning van een kerkelijk ambt, waarin het genootschap mij stelde, blijf verwerpen, en voor de bediening des Woords geen anderen grond ken, dan Paulus in Gal. 1 : 1 noemt.

Hierop veroorloven we ons drieërlei opmerking.

1°. Van »genade" voor „recht" was geen sprake. „Genade" voor „recht" is een begrip uit de *wereldsche* rechtspleging; *niet* uit de kerk. De kerk kent dit niet. Maar wat de kerk wel kent is broederlijke liefde, is ruimzaamheid, is zoekende welwillendheid, tegemoetkomende dienstvaardigheid. „Die de meeste onder u wil wezen, *zij aller dienaar.*" In dien geest en zin nu kwam ook de Synode, naar eisch der Heilige Schrift, broeder Van Lingen te gemoet.

Strafrecht kent de Overheid, niet de Gereformeerde kerk. Deze kent alleen *tucht*. En van *tucht* kon ten opzichte van Ds. Van Lingen natuurlijk ganschelijk geen sprake wezen, daar niemand een klacht *tegen hem* had ingediend; wel hij *tegen de kerken*.

Dit rust dus op een misverstand.

Al wat de Synode deed was, Ds. Van Lingen aan een antwoord op zijn klacht te helpen. Dit mocht zij, naar haar overtuiging, *zelve niet doen*. Deswege verwees zij hem naar de Classis. Doch om tevens blijk van *goeden wille* en *broederlijke liefde* te geven, deputeerde zij twee broederen om met de classicale Deputaten mede te gaan.

2°. Dat Ds. Van Lingen weigert de broederen Dr. Van den Bergh en Dr. De Hartogh, die de Synode naar hem deputeerde, te ontvangen, komt niet overeen met de broederlijke liefde en kan dus nooit goed voor onzen Heere zijn.

Iets wat te meer klemt, daar Br. Van Lingen ze wel zou ontvangen hebben, indien de *Heraut* anders gesproken had; en wat de *Heraut* schrijft of niet schrijft natuurlijk in niets de Synode aangaat, noch de qualiteit van haar Deputaten.

En 3°. In Gal. 1 : 1 zegt de heilige Paulus, dat hij als *apostel*, let wel als apostel, geroepen is „*niet van menschen noch door menschen, maar door Jezus Christus.*"

Hierbij nu teekenen onze kantteekenaren zeer terecht aan:

Namelick, die bloote menschen, ofte niet dan menschen zijn. Dese beschrijvinge doet d'Apostel daer by, om sijne Apostolische beroepinge ende autoriteyt staende te houden tegen de lasteringen der valsche Apostelen, die seyden dat hy niet wettelick tot het Apostelschap en was beroepen. Want daer is tweederley wettige beroepinge tot den dienst des woorts: een die ordinaris is, welcke geschiet wel van Godt, maer door menschen, de orden Godts daer in volgende: soodanige is de beroepinge van de ordinarise Dienaren des woorts. Ende daer is eene beroepinge, die sonder dienst der menschen van Godt selve, ofte van den Heere Christo geschiet: soodanige is geweest de beroepinge der Propheten in 't Oude Testament, ende der Apostelen in 't Nieuwe Testament. Dese beroepinge is extraordinaris, ende altijt vergeselschapt met de gave van niet te konnen dwalen in 't leeren, 2 Petr. 1. 21. Joan. 16. 13. Dat d'Apostel Paulus door sulcke extra-ordinarise beroepinge beroepen is, wort klaerlick beschreven Actor. capp. 9. 22.

Zoo is het dan duidelijk dat Paulus hier volstrekt niet den grondslag aangeeft voor de *gewone* Dienaren des Woords, maar alleen voor de extra-ordinaire bediening van *Profeten* en *Apostelen*.

En wat voorts de vraag betreft, of de Hervormers al dan niet hun roeping tot den Dienst uit de Roomsche kerk meebrachten, zij het ons vergund te verwijzen naar het eensluidend oordeel der Gereformeerde theologen, die hierover steeds in dezer voege oordeelden:

Daar zijn twee soorten van Hervormers geweest. Eenige hadden hunne roeping reets in de Roomsche Kerk verkregen, de andere hebben de hunne van de Kerken, die hen hebben beroepen, ontfangen.

Ten aanzien van de eerste kan men hunne roeping niet betwisten, omdat zij dezelve in de Roomsche Kerk, op de wijze die daar toen in gebruik was, hadden bekomen. De Roomsgezinde, geloovende dat de verordening van hunne Kerk een onuitwischelijk merkteken in de ziel van die dezelve ontfangt, indrukt, konnen dan niet zeggen, dat de verordening deezer Hervormere, die uit de Roomsche Kerk zijn uitgegaan, vernietigt is geweest.

Men zal zeggen, dat, indien de Roomsche Kerk een Valsche Kerk is, de roeping, die men daar in heeft bekomen, niet goed is. Maar men antwoord, dat, schoon de Roomsche Kerk voor de Hervorming zeer verdorven was, het wezen van den dienst daar echter in was bewaart, de grond van de Christelijke leer daar in nog met haare zaligmakende kragt, die zich in zommigen openbaarde, behouden zijnde. 2. Dat, indien 'er iet aan deeze toepingen haperde, de eerste Hervormers dezelve van al het onrein, dat 'er in was, ontslaagen, en van al 't quaadt gezuivert hebben.

Men zal nog zeggen, dat zij van hunne roeping vervallen zijn, omdat zij de leer van de Roomsche Kerk hebben bestreden, en de inzigten van die hen tot den H. Dienst hadden geroepen, niet hebben opgevolgt.

Ik antwoord, dat, indien zij de inzigten van die hen hadden geroepen, niet hebben gevolgt, hebben zij het oogmerk van God, die de eerste oorzaak van hunne roeping is, in het oog gehouden, met de waarheid te verkondigen, en Christus veele zielen te winnen. Tgn anderen moet men het algemeen inzigt en oogmerk van de Roomsche Kerk van haar bijzonder oogmerk onderscheiden. Volgens het eerste gaf de Roomsche Kerk bevel aan die zij beriep, de waarheid te prediken, en dit is het oogmerk dat onze Hervormers hebben moeten volgen, en gevolgt hebben. Maar, ten aanzien van het tweede oogmerk, gaf en geeft zij nog bevel zulke en zulke leerstukken te prediken, daar de eene van goed, en de andere quaad zijn. Derhalven, wanneer onze Hervormers de valschheid van de leerstukken van de Roomsche Kerk erkent en bestreden hebben, waar toe zij genoegzaam waren gemagtigt, nadien ieder het is, wanneer het op het bestrijden van de dwaaling en het verdedigen der waarheid aankomt, hebben zij van hunne roeping dat 'er quaad aan was, afgetrokken, en dat 'er goed in was, hebben zij behouden.

Desgevorderd zijn we bereid, wat dit laatste punt betreft, bewijzen te leveren, zooveel men wil.

Voor het overige beschouwen we dit incident, wat ons blad aangaat, als gesloten.

Een inzender legt ons deze vraag voor:

Terecht hebben de uitgetreden kerken geoordeeld dat de »aanneming" onder de Synodale Hiërarchie niet zonder voorbehoud als afgelegde belijdenis moet worden aangemerkt. Van alle lidmaten, die verzoeken op de duplicaat-lidmatenboeken te worden ingeschreven, wordt dan ook de dubbele verklaring geëischt, dat zij 1°. instemmen met de aangevangen reformatie en 2°. de tweede doopvraag toestemmend beantwoorden. Dit is *iets* voorzeker. Maar is het ook *genoeg?*

Zoo ja, dan meet men, m. i. met tweeërlei maatstaf.

Dan wordt van hen, die *thans* belijdenis afleggen, *meer* gevraagd dan van hen, die het onder den Synodalen kerkeraad deden.

Maar dan heeft men zoodoende ook tweeërlei lidmaten. Dezulken tot wie men zeggen mag en moet: Ge *moogt* van de tafel des Heeren niet afblijven, en anderen tot wie men zoo *niet* mag spreken. Zou het niet alleszins geoorloofd zijn, ter heilighouding van 's Heeren Disch, met allen die zich ter inschrijving in het duplicaat lidmatenboek aanmelden, eerst te spreken en, wanneer blijkt dat zij onkundig zijn van den weg der zaligheid, hun op te leggen de catechisatie te bezoeken? En allen zonder onderscheid er op te wijzen dat persoonlijk geloof vereischt wordt om in eene Geref. kerk toegelaten te worden tot het heilig Avondmaal? Want dat beduidt immers het ingeschreven worden in het duplicaat-lidmatenboek?

Het antwoord op deze vraag kan niet moeilijk zijn.

In de 16e eeuw waren alle lidmaten der kerk bij den pastoor op de leering geweest, door den bisschop gevormd, en op dien grond tot de heilge Communie toegelaten.

Toen nu de Hervorming doorbrak en een goed deel der communicanten tot beter inzicht geraakte, kwamen deze in verzet tegen het bestuur hunner kerk, en gingen er op allerlei wijs toe over, om hun kerk beter en zuiverder te formeeren.

De namen dier lieden schreef men in een boek, en als er morgen en overmorgen weer andere lidmaten opdaagden, die eveneens tot beter inzicht kwamen en nu met de zuiverder formatie wilden meegaan, schreef men hun naam er bij, ze beschouwende als communicanten.

Om echter misbruik te voorkomen, ondervroeg men hen naar de oprechtheid hunner keuze, en om te maken dat geen Doopersche dwaling insloop, lette men er op, dat ze ook hier niet mee behept waren.

Liep nu alles wel, dan hadden ze toegang tot het heilig Avondmaal, waartoe men telkens door de ouderlingen met hen sprak. En bleek dan, dat er verkeerde inkruipselen waren, dan onderwees men hen nader, en bestond er halsstarrigheid, dan bracht men hen onder censuur.

Eerst later, toen de beide kerkformatiën (de Roomsche en de Gereformeerde) naast elkaar kwamen te staan, beschouwde men voorshands de Roomschen als nog geen lidmaat en eischte men van hen voorafgaande openbare belijdenis.

Zoo doet men ook nu, en men doet er wel mee.

Het is, althans op dit oogenblik, nog geen nieuwe aangeworven en aangemonsterde bemanning, maar de oude bemanning, die op vlot en plank en ra uit de schipbreuk komt aandrijven, en op een beteren bodem weder saamkomt.

De regel is dus hoogst eenvoudig.

Hij luidt: Handel nu evenzoo, als ge zoudt gehandeld hebben, indien ge (zonder bemoeielijkt te worden) uw kerk in de kerk hadt kunnen hervormen.

Stel b. v. in Zeist ware de kerkeraad allengs in geheel Gereformeerde handen gekomen, en de classis ware Gereformeerd geworden, en de Synode eveneens, zoodat niets den kerkeraad gehinderd had, geheel naar Gods Woord op te treden. In dat geval nu zou deze kerkeraad zijn lidmatenboek niet verscheurd hebben, en evenmin nogmaals „aanneming" of „belijdenis" gevergd hebben van hen die tot die heilig Avondmaal waren toegelaten; maar hij zou door de ouderlingen met elk lid gesproken hebben, en wien hij bevond, onzuiver te staan, hebben onderricht; een iegelijk in liefde hebben zoeken te winnen; en eerst bij gebleken halsstarrigheid tot censuur en bannissement zijn overgegaan.

Misschien zou hij in zulk een geval de geheele gemeente hebben kunnen oproepen, om met schuldbelijdenis over vroeger misbruik en oude dwaling, met God den Heere in een nieuw verbond op zijn waarheid te treden, en alle leden hebben kunnen uitnoodigen dit verbond met onderteekening der formulieren te bekrachtigen; maar meer doen kon hij niet.

Welnu zoo handelen ook thans de ontkomen kerken.

Ze vragen onderteekening als vernieuwing van het verbond op grond van Gods waarheid. Ze houden acht op de leden, en spreken met de dwalenden. Maar met halsstarrigheid komen zij bijna niet in aanraking, eenvoudig omdat de halsstarrigen onder het Synodale juk blijven, en de deur dicht doen als er een ouderling van de ontkomene kerk aanklopt.

KUYPER.

Uit de Pers.

In *Maranatha* is Ds. Notten uit Rotterdam over de hereeniging van alle Gereformeerden aan het woord.

Gelijk bekend is, behoorde Ds. Notten onder de leeraars, die van meetaf zeer sterk op hereeniging aandrongen, en die, meer nog dan anderen, gloed voor deze schoone zaak in zijn hart voelde branden.

Daarom hebbe ook zijn woord hier een plaats.

Zooals bekend is, werd een concept-acte van inecnsmeking ontworpen, en hielden de Synoden te Utrecht en te Kampen zich dezer dagen bezig met de vraag, of zij al dan niet met advies tot aanneming naar de kerkeraden gezonden kon worden.

De acte zelf nemen wij niet op, wijl zij in zooveel bladen plaats vond en derhalve reeds onder de oogen onzer lezers kwam.

De Utrechtsche Synode nam haar na korte, warme discussie met eenparige stemmen onveranderd aan.

Te Kampen ging dit zoo voorspoedig niet. Wel was de geest er uitstekend gelijk al aanstonds uit het uitnemend openingswoord en het hartelijk gebed van den Voorzitter mocht worden vermoed; wel werden er heerlijke toespraken gehouden die onduhbelzinnig blijk gaven van de innige begeerte, om saam te brengen wat bij elkander behoort; wel was de fractie, die niet bewees de vereeniging te begeeren, uiterst klein; maar toch wat velen met ons verwacht hadden dat de concept acte, en zooals zij daar lag, met enthusiasme zou zijn aangenomen, gebeurde niet.

Wel werden de considerants en voorts 31 van de 34 punten van regeling aangenomen; maar bij meerderheid van stemmen werd uitgemaakt, dat na de vereeniging in plaats, waar reeds een Chr. Geref. of Gereformeerde kerk bestond, het opkomen van een andere kerkformatie moest worden tegengegaan, en dat in beginsel de kerk zelve geheel voor de opleiding van haar leeraren zorgen moet

Tot eer van de Utrechtsche Synode moet gezegd, dat zij, wat het eerste betreft, zooveel mogelijk tegemoet kwam. Zij deed meer. Zij zond zelfs een Deputatie naar de Synode te Kampen, ten einde te trachten haar met deze tegemoetkoming te bevredigen en tot terugneming van het tweede bezwaar te bewegen.

Het was echter vruchteloos.

Is nu de hoop op vereeniging afgesneden?

Er werden 5 broeders benoemd om de zaak hangende te houden en in correspondentie te blijven met de Utrechtsche Deputaten. Inmiddels zal de acte met memorie van toelichting aan de kerkeraden worden gezonden.

De gemeenten zenden dan haar gevoelen op aan de classes, en deze aan de Provinciën. Als twee Provinciën om de zaak der vereeniging een vervroegde Synode willen, zal Friesland die samenroepen. Ook de Commissie zelve kan hierover alle provinciën aanschrijven, indien zij resultaten heeft.

Ook de Utrechtsche Synode heeft Deputaten benoemd. Over en weer hebben de Synoden in recht broederlijk schrijven het eind-resultaat der overwegingen medegedeeld. Uit deze brieven blijkt, hoe er aan beide zijden smartgevoel was, vanwege het zelfs nog niet aanvankelijk tot stand komen eener hereeniging, die toch komen moet, zal de zaak des Heeren in deze landen niet onberekenbare schade lijden.

Wij durven niet vooruitloopen. Toen eenmaal de consideranten van de acte werden aangenomen, hadden wij niet vermoed, dat de zaak op genoemde punten van behandeling zou hebben kunnen afstuiten.

Het eerste bezwaar der Synode van Kampen, hoeveel er ook voor te zeggen valt, zal slechts het blijven onder de organisatie van 1816 bevorderen, of het sektewezen ten goede komen; en de vraag betreffende de opleiding van Evangeliedienaren had o. i. geheel onbeantwoord kunnen blijven, om eerst op de eerste Synode der vereenigde kerken, dus in gemeenschappelijk overleg, te worden beslist.

En dan volgt er eene opmerking, die toont, hoe ook reeds vroeger, geheel buiten deze quaestie om, ruimer en milder inzichten doordrongen.

Op vroegere Synoden der Chr. Geref. kerk was ernstig sprake om de Theol. School te verplaatsen. Elke poging om het wetenschappelijk gehalte der opleiding van Evangeliedienaren te verbeteren en hunne »bildung" te bevorderen, moet toegejuicht. Een Theologische School moge goed, en de Theol. School te Kampen moge uitnemend zijn, een Universiteit is te verkieren; en de verbintenis van de Theol. School als Seminarie aan de Vrije Universiteit, mits deze wat haar Theol. Faculteit betreft zich stelde onder toezicht der kerken, kan o. i. niet anders dan voordeelig zijn.

Intusschen, de Heere regeert. Hij zij ons arm volk genadig. Wij hebben den zegen der vereeniging der gereformeerden in deze landen op veelvoudige wijze verbeurd. Verdiend, om door allerlei bijkomstige vragen gescheurd en gedeeld en zoo in onze kracht gebroken te worden. 'o. Hij were naar zijne barmhartigheid dit oordeel af! Hij slechte vleeschelijke hoogten in de harten zijner kinderen en doe allerwegen wegvallen alle afgoderij met eigen meeningen en brenge als leerlingen van Christus aan diens voeten.

Toch geeft ook Ds. Notten de zaak niet op. Zelfs slaat hij een twistgesprek voor.

Zoo wij nog een raad mochten geven, het zou deze zijn: Laat de Chr. Gereformeerden tot het standpunt der Doleantie overgaan; of, laat de Doleerenden dat der Chr. Gereformeerden innemen. Om dit te kunnen, dient er verandering van inzicht te komen. Welnu, er worde een openbare gedachtenwisseling gehouden. De Chr. Gereformeerden kiezen een paar hunner bekwaamste en meest geavanceerde mannen, om met de door de Doleerenden aangewezen broeders ten aanhoore van wie wil te disputeeren. Zulk een mondgesprek worde door een dag van bidden en vasten voorafgegaan, en de uitslag zij beslissend voor allen, die van de doorwerking der Gereformeerde beginselen heil verwachten voor Vaderland en Kerk.

Dit kan: want, er is verschil tusschen de beide methoden van Kerkformatie, maar dit verschil is geen klove.

In het van weerszijden aannemen der concept acte wat de hoofdzaak betreft, is het gebleken, hoe weinig principieel het verschil is. Wel kan hartstocht opwekken; maar de kerken staan niet principieel tegenover elkander. Zij bedoelen hetzelfde, de heerschappij van Koning Jezus in zijne Kerk. Denk aan twee treinen, die op nevens elkander gelegde rails naar hetzelfde station stoomen. Of wil men, Separatie en Doleantie zijn heerszijden van dezelfde munt. Door Doleantie komt men tot Separatie, en zich separeeren doet men doleerend. Komt, zooals onlangs door br. Wielenga is opgemerkt, in de Scheiding de heiligheid der Kerk meer tot haar recht, en blinkt in de Doleantie daarentegen meer hare katholiciteit uit, welnu, naarmate de heiligheid het aanzien der Kerk is, voelt en toont zij zich katholiek, en naarmate zij waarlijk het beginsel der katholiciteit hoog houdt, zal heiligheid haar sieraad zijn.

In de Chr. Geref. Kerk zijn broeders, die sinds jaar en dag de kerkelijke beschouwingen der Doleerenden deelen, en onder de Doleerenden zijn er wier opvatting met die der Chr. Gereformeerden samenvalt.

Waarom zouden dan Doleerenden en Chr. Gereformeerden gescheiden blijven?

Een samenwonen van hen die meer op Separatie nadruk leggen met hen, die meer tot Doleeren zich aangetrokken gevoelen is juist gewenscht, wijl de eersten de Kerk voor verwereldlijking bewaren, en de laatsten tegen sectarische engharigheid waken.

Nu, of zulk een twistgesprek nog van onzen tijd zou zijn, betwijfelen we. Geleidelijke ontwikkeling der denkbeelden zal o. i. verder brengen, en zoo men zich beiderzijds maar wat meer in het betrekkelijk recht van alle drie methoden van reformatie verdiept, komt men wel verder.

Veel meer heil verwachten we, 1°. van het staken van alle vijandelijke twist in de pers; 2°. van het elkaar ontmoeten en spreken; en 3°. van het aanhoudende gebed der gemeente.

Intusschen blijkt ons uit bovenstaand getuigenis weer, wat kostelijk orgaan we in *Maranatha* bezitten.

Een erfenisse van een vroeger geslacht, waarin nog het liefelijke en naieve van den *Reveil* naklinkt, maar dat, dank zij Ds. Nottens energie, al meer aantrekkelijks krijgt voor Gereformeerden, die Gereformeerd ook in de broederliefde willen zijn.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Verslag van de buitengewone vergadering der classis Arnhem—Zutfen enz.,

gehouden te Arnhem den 6den Februari 1889.

De voorzitter Ds. Koster opent de vergadering met gebed en het lezen van 1 Cor. 13.

Nadat volgens de agenda, de gewone werkzaamheden hadden plaatsgehad, wordt in behandeling genomen de brief van Ds. Van Lingen, door de voorloopige Synode van Utrecht aan onze classis opgezonden.

Na eenige bespreking worden door de classis twee deputaten benoemd, Ds J. C. Van Schelven te Dieren, en Ds. E. Eisma te Bennekom, om de zaak verder in behandeling te nemen.

Eene uitnoodiging wordt voorgelezen van de gecombineerde classis Zeeland, tot bijwoning van eene vergadering op den 27sten Februari te Middelburg te houden, met afgevaardigden van de Ledeboerianen; ter bespreking om, in 's Heeren naam en hulpe een einde te maken aan de gedeeldheid, die nog tusschen ons en die Gereformeerde belijders bestaat. Tot deze vergadering wordt afgevaardigd broeder Van Ginkel van Nijmegen. Van de deputati Synodi tot het zendingscongres was een schrijven ter tafel gekomen, om een afgevaardigde te benoemen ter bijwoning van een samenkomst tot voorbereiding van genoemd congres op 23 en 24 April te Amsterdam te houden; hiertoe werd afgevaardigd Ds. Koster te Velp, en als secundus Dr. Stroes te Winterswijk.

Aan de orde komt een verzoek van een kerkeraad, om stappen te mogen doen, die leiden tot hereeniging met de Chr. Geref. kerk te zijner plaatse; de vergadering raadde deze kerk aan, zich te houden aan de besluiten, genomen op de voorloopige Synode te Utrecht

In eene der kerken is een evangelist van de Vrienden der Waarheid door den kerkeraad opgedragen het catechetisch onderwijs; dat besluit is volkomen in orde.

Een schrijven van broeder Hazelhof (godsdienstonderwijzer) kwam aan de orde; hij verzocht te worden toegelaten als oefenaar in de kerken dezer classis. De classis hield zich aan het besluit der Synode. Zijne acte wordt aangenomen, mits hij de drie formulieren van eenigheid onderteekent.

Een breedvoerige discussie ontspon zich over het al of niet optreden van ouderlingen in den dienst des Woords of oefening; al-